

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' september 1998, 18e jaargang nr. 3



grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' september 1998, 18e jaargang nr. 3



Bij de voorpagina

1998. "Kampere ién 't Brook." V.l.n.r. Frank Pleumeekers, Mickey Rouvroije, Eric Weusten, Lion Timmers.

Voorwoord redactie

"What's in a name", schreven wij in een eerder voorwoord, toen wij het over merkwaardige verschijnselen hadden, die met woorden en namen samenhangen. Maar wat betekent uw naam eigenlijk? In deze aflevering van Grueles start Gilles Jaspars een reeks artikelen, waarin hij de herkomst en de betekenis van familienamen uitlegt. Nu zijn er duizenden familienamen, die hij onmogelijk allemaal kan behandelen. Enkel de familienamen van abonnees komen aan de orde. Misschien een gelegenheid om alsnog uw naam in Grueles te krijgen. Abonnee worden, dus.

Van het Anjerfonds Limburg ontving de stichting Grueles f 1900,-- als bijdrage voor de aanschaf van duurzame apparatuur (een opsteekladder voor het knotten van wilgen, een digitaal editsysteem voor het samenstellen van videobanden, en een droger en wasser voor het afdrukken van foto's). Anjerloten kopen, dus.

Van deken Jochems, die kapelaan was in Gronsveld van 1945 tot 1950, vernamen wij dat de communicantjes (onderste foto, pagina 64) gefotografeerd zijn bij het inhalen van pastoor Grubben in 1947. Geen Grote Bronk, dus.

Bij de trouwfoto van Math van Thoor (pagina 74) staat in het onderschrift bij de achterste rij de naam Jean (Van den Boorn). Dat moet zijn Jeu. Opmerkzame lezers, dus.

Als het weer met de kermis is zoals het was toen dit voorwoord geschreven werd, zal de kermis in het water vallen: "Kom ién, kom ién, v'r hebbe knién." Een "ëtkërmes", dus.

De redactie



De Kërmes

De kërmes dy deent zich weer aon,
v'r kriége weer lûj oppe kraom.
Femiélie wörd verwaach,
"Hebs dich waol aon aal gedaach?"



Kiëse-, proume- en riéstevlaoj,
de sjpys sjtèit oppe vinstervlaoj.
De kachel môt nog opgesjtoëk,
de riës môt nog gekoëk.

V'r sjlachde weer 'nne vëtte kniën,
dè sjtèit al daog ién d'n aziën.
En ète oüch weer hoondersop,
ich sjpits mich noé al drop.

Merie mêt Bèr en Fien mêt Zjo,
dy kriége saoves tèt de voo.
Ich heb 't oüch aon Maj verteld,
de bruidsjes zién besjteld.

Ich heb mich e noûw klèid gemak,
en Bèr gèit ién ze weenterpak.
De keender eder 'n noûw brook,
daan zién dy oüch weer klook.

V'r zalle nao de muülekes goën,
dy boëve aon de Pötsjtèg sjoën.
En saoves goën v'r nao de bal,
benoûwd wè sjuüle zal.

Uit: "Sjpuül & Zaank".



Kên d'r hön nog

Vic van Nële



Vic en Marieke

Victor Jan Hubert Jaspars werd geboren op 30 mei 1907 in Gronsveld. Zijn ouders waren Egidius (Giéles) Jaspars en Cornelia Schrijnemaekers (Nële vaan de kyzer). Vader Giéles, die afkomstig was uit Cadier en Keer, werkte als klerk bij notaris Brouwers in huize Dannelust. Dagelijks kwam hij te voet via de "Helwëg aof" naar zijn werk in Gronsveld en ontmoette daar Nële, die woonde in café De Keizer. De vrijage van Giéles en Nële werd opgemerkt door een in café De Keizer verblijvende Franse journalist, die er in het Franse tijdschrift "Revue des deux mondes" een novelle over zou schrijven: "Lena". Na hun huwelijk gingen Giéles en Nële aanvankelijk inwonen in De Keizer, waar hun eerste kinderen geboren werden. Omdat het gezin gestaag groeide, werd rond de eeuwwisseling in de schuur en in de stallen van De Keizer, links van de poort, een nieuw huis gebouwd, later bewoond door de familie Dassen-Jaspars en thans door de familie Vaessens-Dassen (Rijksweg 77).



1931. Grote Bronk. Voor het ouderlijk huis van Vic, nu Rijksweg 77. V.l.n.r. Zjeng Jaspars, Lies Narinx (verloofde van Zjeng), Hubert Schrijnemaekers (oom van Vic), Vic Jaspars, Berb Jaspars, Bèr Dassen.

In dit pand stond in 1907 de wieg van Vic. En hij bracht er ook zijn kinderjaren door. Vic bezocht de lagere school in Gronsveld, waar hij zijn latere vrouw Marieke Waber leerde kennen. Marieke zat vóór hem in de klas. Bij herhaling hebben hun kinderen later het verhaal moeten horen hoe Vic de vlechten van Marieke in de inktpot doopte.

Toen Vic 10 jaar oud was, werd het gezin getroffen door de Spaanse griep. In november 1917 heerste deze zeer besmettelijke ziekte ook in Gronsveld en Rijckholt. De epidemie was meegebracht door Belgische vluchtelingen die bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog hun heil in het neutrale Nederland zochten. Diverse inwoners van ons dorp zijn aan de gevolgen van deze ziekte gestorven. Ook het gezin Jaspars bleef niet gespaard. Vics zuster Lena kwam te overlijden. Vic, die eveneens ernstig ziek was, haalde het maar net, maar hij heeft wel zijn hele leven de naweeën van de ziekte ondervonden. Bij tijd en wijle werd hij getroffen door hoge koorts.

Na de lagere school vervolgde Vic zijn studie aan Collège St. Hadelin in Visé en hij studeerde daarna elektrotechniek aan de technische school in Luik. Iedere dag ging hij heen en weer met de trein. De opgedane kennis bracht hij al snel in praktijk en hij sloot diverse huizen in het dorp, en ook daarbuiten, op

het elektriciteitsnet aan. In zijn ouderlijk huis begon hij eind jaren '20 een elektriciteitszaak. Bij hem werkte in die jaren Bèr Spronck, broer van Jean en Liza Spronck. Bèr kwam jong te overlijden.



Augustus 1932.

Intussen was de bijzondere belangstelling voor Marieke Waber, die Vic al op de lagere school had getoond, opnieuw aangewakkerd. Marieke was een dochter van Kasj Waber (vaan de Zjwyp) en Nêt Scheepers (Nêt vaan Liébeke). Zij was op 5 november 1906 geboren in het huis achter de slagerij van Wöm Waber, broer van Kasj, thans Rijksweg 158.

Na de lagere school bezocht Marieke de MULO aan de Boschstraat in Maastricht. Graag was ze onderwijzeres geworden, maar moeder Nêt zag niets in dat plan van haar dochter. Nêt, die een naaiatelier had, wilde dat Marieke ook naaister werd en zo geschiedde. Dit overigens tot frustratie van Marieke, wat zij haar hele leven niet onder stoelen of banken gestoken heeft. Hoewel de interesse van Vic voor Marieke wederzijds was, zou de relatie in de jaren die volgden niet altijd probleemloos verlopen. Zo ging Vic met carnaval altijd graag alleen op stap. Wel sprak hij dan met Marieke een tijdstip af om haar thuis te komen ophalen. Toen hij op een keer veel later dan

afgesproken bij huize Waber arriveerde, was Marieke zo kwaad dat ze niet van haar kamer wilde komen.

Vic vond de vrijage wel goed zo. Aan trouwen dacht hij liever niet. Marieke had daarentegen heel andere plannen. Heel sterk heeft ze moeten aandringen om Vic over te halen met haar in het huwelijk te treden.

Op 5 augustus 1936 trouwden Vic en Marieke in de kerk van Gronsveld. Ze gingen wonen op de hoek van de Holegracht en Rijksweg (noordzijde) in het huis, dat Zjang Mingels voor een bedrag van f 3.330,- gebouwd had. Deze prijs werd in die (crisis)jaren zeer hoog gevonden. Voor Marieke was dit aanleiding om er meermalen bij Vic op aan te dringen de bouw maar niet te laten doorgaan, bang als ze was dat ze er niet aan zouden "oétkoëme". Toch werd de bouw doorgezet. Achter het huis verrees Vic zijn werkplaats. Aan de straatkant begon Marieke een winkel in manufacturen (textielwaren).

In 1937 werd hun eerste kind geboren, een zoon, Gilles. Na Gilles volgden nog vijf kinderen: Jeanne (1938), Bèr (1940), Karel (1941), Lily (1943) en Maria (1946). Met twee werkende ouders en zes kleine kinderen was het in die jaren in huize Jaspars een drukte van belang. Druk was het zeker voor Marieke, die naast haar werk in de winkel ook nog voor de kinderen en Mem



Juni 1933. Middenstandstentoonstelling op "t Brook". Links: Giel Pinckaers, rechts: Vic.

en Vajjer (haar ouders) moest zorgen. Op momenten dat de winkel haar aandacht opeiste, moest Marieke noodgedwongen tot maatregelen overgaan om haar woelige kroost in toom te houden. Als kinderstoel en box door de kleinsten bezet waren, werden de anderen niet zelden met een stropdas om hun middel aan een tafelpoot gebonden.



5 Augustus 1936. Trouwfoto van Marieke en Vic.



1939. Grote Bronk. "Sjöt mäoke". Man links boven: Gilles Jaspars, jongen links boven: Ludo Willigers, meisje links onder: Thérèse Willigers, midden: Vic met zoon Gilles, meisje rechts onder: Lientje Jaspars.

In de oorlogsjaren fungeerde Vic als commandant van de brandweer. Op het dak van zijn huis stond een sirene. Aangezien de handel in deze jaren vrijwel stil lag, werkte Vic enige tijd op de veiling. Na de oorlog werd de Marshallhulp (o.a. jassen en andere textielwaren) van bij Jaspars uit in het dorp gedistribueerd.

In 1953 beschikte Vic als eerste in het dorp over een televisietoestel. Op de

"pléj" achter de winkel kwam het halve dorp tv kijken. Gied Jaspars, de latere producent van tv-programma's, maakte hier voor het eerst kennis met het nieuwe medium.

Vics elektriciteitszaak liep op zich niet slecht. Hij had klanten genoeg. Niet alleen in Gronsveld, maar ook en vooral "op de bérj". Vic was geen zakenman, en daar zijn z'n kinderen het over eens, hij gaf altijd korting of verkocht zaken voor de helft van de prijs met als gevolg dat hij er weinig of niets aan verdiende. Als iemand hem om een lagere prijs vroeg, kon hij geen nee zeggen.

Waar zijn zakelijke activiteiten niet tot de verbeelding spraken, gold dit wel voor zijn vele hobby's.



1945. Boven v.l.n.r. Vic, Jeanne, Gilles. Onder v.l.n.r. Marieke, Bèr, Lily, Karel.



±1955. Vic met zijn jachtvrienden. V.l.n.r. Vic, Anton van Baal, Haj Reintjens, Zjéf Schrijnemaekers.



1959. Foto gemaakt voor het vertrek van Bèr naar Suriname. Achteraan v.l.n.r. Jeanne, Karel, Gilles, Bèr, Lily. Vooraan v.l.n.r. Marieke, Maria, Vic.

Al op jonge leeftijd was Vic bij het toneel. In de jaren '20 en '30 genoten de voorstellingen in de Gronsveldse harmoniezaal grote bekendheid tot in de verre omtrek. In vele bekende stukken (onder meer Jeanne d'Arc) speelde Vic mee.

In 1944 deed een aantal Gronsveldenaren, waaronder Vic, de belofte dat, als Gronsveld zonder grote schade bevrijd zou worden, zij in het Savelsbos "aon de Daolekäomers" een Mariastuk zouden opvoeren. Toen het zover was, werd Bèr Hollewijn uit Maastricht gevraagd een stuk te schrijven. In 1947 werd "De zanger van de Lieve Vrouw" opgevoerd in de Daolekaömers. Vic was regisseur.

Het feit dat toneel en voordrachtskunst zijn grote belangstelling hadden, bleek ook thuis. Zo declameerde hij, veelal onder het eten, hele gedichten, onder meer van Guido Gezelle en Vondel. Ook ging Vic geregeld met Marieke naar de opera in Luik.

Vanaf begin jaren '30 maakte Vic deel uit van het bestuur van de harmonie. Deze functie vervulde hij met grote toewijding. Toen echter in de jaren '50 nieuwe gordijnen moesten komen in de harmoniezaal en deze niet bij Marieke besteld werden, stapte hij kwaad uit het bestuur.

Vic ging geregeld vissen. Daarnaast was hij een gepassioneerd jager. Achter zijn huis hield hij wilde konijnen, die hij uitzette voor de jacht.

Vic was ook duivenmelker. Hij ging duiven zetten bij Trinèt. Deze laatste hobby ging overigens niet ongemerkt aan het gezinsleven in huize Jaspars voorbij. Als de dieren op zondagochtend in aantocht waren, mochten de kinderen niet naar buiten. En tijdens de duivenberichten op de radio moest iedereen doodstil zijn. Bij overbuurman Colla Halders werd samen met Bèrke Broex het laatste nieuws uitgewisseld. Vic beoefende de duivensport tot aan zijn dood.

Vic en Marieke gingen graag een weekend er tussenuit. De eerste jaren, dat een "reis" ondernomen werd, gold het "Sjpiégestök" als bestemming. Daarna Slenaken, waar in de Gulp gezwommen werd. Geregeld werd Hofstade in België bezocht. Later, toen de kinderen het huis uit waren, gingen Vic en Marieke jaren achter elkaar kamperen in Zutendaal.

Een andere hobby, waar Vic zijn kinderen een groot plezier mee deed, was het vliegeren. Hij maakte "wejjerte" van wel twee meter hoog. De staart werd vervaardigd van "kroteblaöjer".

Ook 's winters verveelde Vic zich niet. Als er sneeuw lag haalde hij voor zichzelf en de kinderen de "iéssjtool" te voorschijn. Achter zijn ouderlijk huis, op dat moment de woning van de familie Bèr Dassen, werd "op de vaört" in



April 1966. Vic wachtend op de duiven.

de winter altijd druk "gekejd" en gesleed. Deze plaats leende zich daar uitstekend voor, omdat het terrein hellend verliep. Om ongelukken te voorkomen legde Bèr Dassen altijd enkele balen stro tegen de achterkant van het huis. Toen Vic op een keer met de slee naar beneden suisde, botste hij zo hard tegen het huis dat hij toch zijn been brak.

Op 65-jarige leeftijd vatte hij nog het plan op om te gaan leren zwemmen. Bij de eerste les liep Vic met de zwembanden om zijn buik het water in. Toen de zwemlerares hem uitnodigde: "Lêgk uuch mer 'ns in 't water", reageerde Vic: "Vuur gèi miljoen". Uiteindelijk zwichtte hij toch en hij is daarna nog jaren gaan zwemmen.

Samen met Marieke maakte Vic meer dan tien jaar deel uit van de werkgroep "Groéselder Diksjenèr", het woordenboek van het Gronsvelds dialect, dat in 1979 verscheen. Voor Marieke waren de bijeenkomsten van de werkgroep het hoogtepunt van de week.

Als ouders waren Vic en Marieke niet streng. Vic had een zachtaardig karakter. Hij bezag de dingen van het leven altijd van de goede kant en had altijd goede zin. Wel was hij wispelturig en in zekere zin een "einzalgänger". Als Vic niet wilde zeggen waar hij naar toe ging, zei hij: "Nao Sjanje". Vic maakte de mensen graag iets wijs. Zo vertelde hij zijn kinderen en later zijn



1970. Hofstade. Staande Vic, Jeu Dassen, Marieke. Zittende: Lily, Marco Dassen, Victor Dassen.



1965. Marieke en Vic bij de bruiloft van Gilles.



Vic en Lily. Op de achtergrond de leerlingen van haar kleuterklas.

kleinkinderen vaak het verhaal dat hij in Siberië soda had gebikkeld. Zei Vic tegen de kinderen dat hij "effe weg" was of ging "uüverloüpe" dan wisten zij dat hij naar het café van Zjêf Peusens (en later Lou Smeets) was. In rap tempo dronk hij daar twee "dröpkes" en was zo snel weer terug dat Marieke hem nog niet gemist had.

Als electricien kwam Vic veel bij de mensen thuis. Vroeg men hem of hij een kop koffie wilde, dan antwoordde Vic: "Wêls te mich kepot hebbe? Gêf mich mer e dröpke!"

Zoals gezegd had Vic van tijd tot tijd last van koorts. Verder had hij een zwakke rug die hem nogal eens parten speelde. Voor de rest is hij altijd goed gezond geweest. Hij stierf, na een ziekbed van enige maanden, op 10 december 1981.

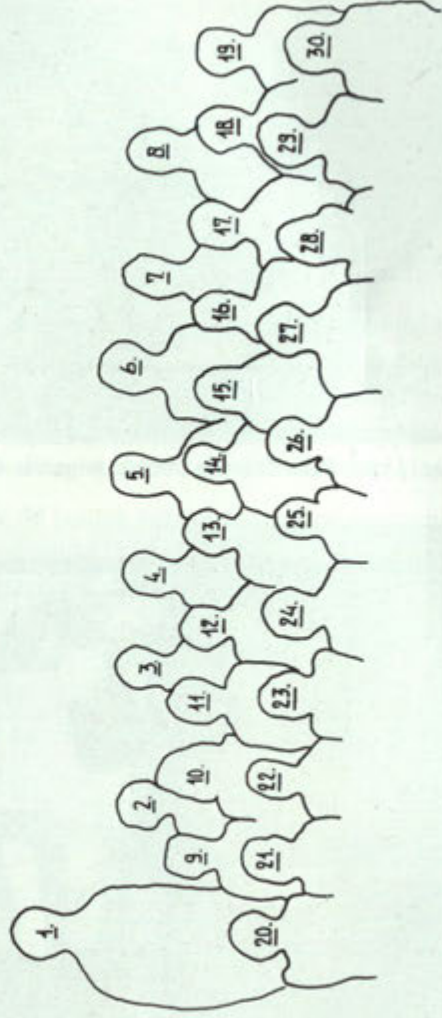
Marieke heeft haar negentigste verjaardag nog mogen vieren. Zij overleed op 19 april 1997.

Piet Daemen
Gemma Brouwers

Foto



± 1955. V.l.n.r. Corry Mingels (Daemen), Sef Daemen, Miet Mingels (Vliegen), Jean Mingels.

1982. Lagere School Gronsvelt, 3^e klas

1 Meester Will Leveau 2 Luuk Bastiaans 3 Harold Bergenhuizen 4 Frank Custers 5 Jacky Eerlingen 6 Donny Spronck 7 Michel Dormans 8 Noël van Keeken 9 Ludwig Rompelberg 10 Chantal Boom 11 Noël Goessen 12 Guido Hessels 13 Daniëlle Essers 14 Nicole De Hingh 15 Peggy Bouchoms 16 Nadine Miessen 17 Gilbert Steven 18 Guido Theunissen 19 Ronny Werné 20 Elvera Castermans 21 Astrid Korff 22 Joanita Montforts 23 Petra Schrijnemaekers 24 Jolanda Segers 25 Anouk Sijstermans 26 Sydney Bosems 27 Adriënné van de Heuvel 28 Daniëlle Partoums 29 Angelique Lebens 30 Chantal Eussen



1982. Foto's uitzoeken voor Grueles. Links Gidia Dassen, rechts Angeline Goessens (Bouchoms).



1983. Maandag, septemberkermis bij Lou Smeets. V.l.n.r. Bar van Thoor, Haj Meijs, Robert Jacobs, Fönne Broex, Zjeng Jacobs, Cor Segers.

Geziën

Stationsstraat 20 is het adres uit ons vorig periodiek. Bèr Mommers met zijn vrouw Dina Koks waren de eerste bewoners van dit huis, dat zij hadden laten bouwen door Door Kempener in 1933. Zjang Damzo leverde het gehele houtwerk van deze woning.

Als u voor dit huis staat, ziet u in de rechtergevel een nis met het beeldje van Sint Jozef. Dit was een idee van Dina en het huis werd dan ook toegewijd aan deze heilige.

Drie kinderen kregen Bèr en Dina: Fieke, Bèr en Gerard. Gerard overleed zes weken na zijn geboorte. Bèr woont met zijn gezin aan de Hogeweg 25 en Fieke met haar man Math Claessens zijn de huidige bewoners van Stationsstraat 20.

In 1959 gingen Fieke en Math bij haar ouders inwonen. In 1976 werden Fieke en Math officieel de eigenaars van dit huis. Bèr overleed op 7 april 1987 en Dina op 8 maart 1990. Tijdens het gesprek dat ik met hen had, kwamen vele foto's te voorschijn waarop "de Sjtäosie" te zien is met haar vele grote boomgaarden die de buurt toen nog rijk was.

Voor wie de laatste periodieken goed gelezen heeft, zal het geen probleem zijn de volgende locatie te traceren.

Sjef Caris





De jeugdnatuurgroep: Wie maakt wie enthousiast ?

Sinds de oprichting van Grueles is de sectie Natuur op veel terreinen actief. In het verleden werden er vaak activiteiten georganiseerd waarin de jeugd ook een taak werd toebedeeld.

De jaarlijkse opschoonactie is daar wel het beste voorbeeld van.

Onder het motto: "De jeugd heeft de toekomst", groeide binnen onze sectie het idee om deze jeugd enthousiast te maken voor diverse facetten van de natuur. De gunstige ligging van ons dorp in de buurt van het Savelsbos en de Maas, maakt ons dat gemakkelijk. Onze doelstelling was en is nog steeds de jeugd attent te maken op de directe natuur om ons heen. Bovendien willen we dit zo breed mogelijk doen en niet op schoolse wijze. Het blijft een vrijetijds-besteding die aangenaam hoort te zijn! Sinds 1992 kunt u ons dan ook regelmatig op zaterdagen bezig zien. Want natuur moet je leren ontdekken, onderzoeken, ervaren en haar producten zo mogelijk bewerken. We kunnen zeggen dat elk seizoen de moeite waard is!

Onze excursies beginnen meestal in het najaar. In deze periode kunnen we volop gebruik maken van de producten die de natuur ons biedt. In ons dorp, waar de fruitteelt een belangrijke plaats inneemt, is een bezoek aan de veiling de moeite waard. Appels en peren, in totaal zo'n 7.000.000 kg, worden in koelcellen bewaard en later geveild. Het veilen, gaat nog steeds met de bekende klok die nu echter op de computer is aangesloten, volgens het principe van afslag. De echte handelaren onder onze enthousiaste jeugdnatuurgroep waren er al snel uit te halen. De verbazing, toen zij hun computeruitdraai zagen waarop gigantische hoeveelheden stonden, sloeg even om in paniek. Gelukkig hoefden ze hun aangekochte partijen niet af te nemen.

Van appels en peren wordt ook "sjrôp" gemaakt. Dat gebeurt nu nog in Eckelrade, kleinschalig en volgens de oude methode. We zijn er met de jeugdgroep naar toe geweest. In oktober wordt er heel wat keren de koperen ketel gevuld met zo'n 800 kg valfruit. De verhouding tussen de hoeveelheid appels en peren bepaalt de smaak van de stroop. Het sap

ontstaat na verhitten en persen. Dit wordt verder ingedikt door middel van koken. De stroopstoker giet na een laatste controle op het suikergehalte de nog warme stroop in potten.

Na het aandachtig volgen van dit hele proces hebben de kinderen zich "n boëtram mêt sjrôp" dan goed laten smaken.

Behalve fruit kan men in het najaar ook de nodige zaden verzamelen. Het sorteren van deze zaden in soorten vraagt wel wat geduld. Mozaïeken maken met zaden is daarentegen een knusse bezigheid, echt iets voor een regenachtige dag.

Het najaar is ook de tijd om te denken aan alle vogels die het in de winter moeilijk krijgen. Als je kinderen enthousiast wilt maken, doe dan iets met het thema vogelvoeding. Een zaterdagmiddag in de loods van Grueles is altijd luidruchtig maar o zo plezierig. Met volle overgave wordt er dan gezaagd, getimmerd en geschilderd aan een voederkastje dat, voorzien van zelf geregen pindasnoeren en ietwat knoeierige vetbollen, al snel thuis ergens een plekje in de tuin krijgt. Het levert heel wat kijkgenot op wanneer kool- en pimpelmezen, vinken, maar ook de gewone huismus hun best doen iets naar hun gading te vinden.



In de loods, bij het maken van een voederkastje.

Ook een bezoek aan de Eijsder Beemden is in de vogeltrekperiode een aanrader. In deze tijd van het jaar zijn er grote aantallen vogels op doortrek.



Januari 1995. De jeugdnatuurgroep bij de Eijsder Beemden.

De Eijsder Beemden en de Kleine Weerd (bij het gouvernementsgebouw) zijn twee gebieden die een belangrijke rol spelen in onze jeugdnatuureducatie. In het verleden, tot begin jaren negentig, waren deze gebieden nog eigendom van enkele landbouwers die er hun vee lieten grazen. Na aankoop van deze gronden door Limburgs Landschap, samen met onder meer het Wereld Natuurfonds, werden deze gebieden toegevoegd aan het Grensmaas- project. De ontwikkeling van deze natuurgebieden levert ongekende mogelijkheden voor jeugdnatuureducatie. Afgezien van een vogelwandeling is een wandeling met het accent op planten een echte uitdaging. Wanneer je in zo'n gebied je ogen goed de kost geeft, zul je niet veel kilometers lopen. Wel kom je na een middagje kijken en determineren aan een gigantische lijst van bloeiers. Kinderen die dit minder boeit, gaan wel eens andere spelletjes verzinnen, zoals stenen gooien in de Maas. Lang hoeft zo'n wedstrijd niet te duren, want zelfs stenen zijn de moeite waard. Op het eerste gezicht lijken al deze stenen op elkaar, maar een beetje geofende jonge onderzoeker ziet toch al gauw verschillen. Zelfs de

stenengooiers willen dan eens grondig kijken, poetsen de steen nog even op, en worden enthousiast! Want stenen vertellen een verhaal, hun uiterlijk, kleur en vorm zeggen iets over hun herkomst en verleden. Zo zijn er platte, donkergrijze stenen, de leistenen, die vanuit de Ardennen met de Maas zijn meegevoerd. Maar ook kwartsiet, graniet en gerolde vuursteen, "maosklawwe" genoemd. Dat er zoveel belangstelling naar stenen uitging, was voor onze sectie dan ook aanleiding dit thema breder te belichten.

In de wintermaanden staat meestal ook een uitstapje naar een mergelgroeve op het programma. Tijdens zo'n ondergronds tochtje vertellen we de kinderen dat we over de bodem van een krijtzeewandelen die hier ongeveer 70 miljoen jaar geleden ontstond. Onvoorstelbare hoeveelheden schelpjes en kalkskeletjes vormen immers het hoofdbestanddeel van deze mergel. Onze oplettende jeugd zoekt tevens naar een overwinteraar in deze groeve: de vleermuis!

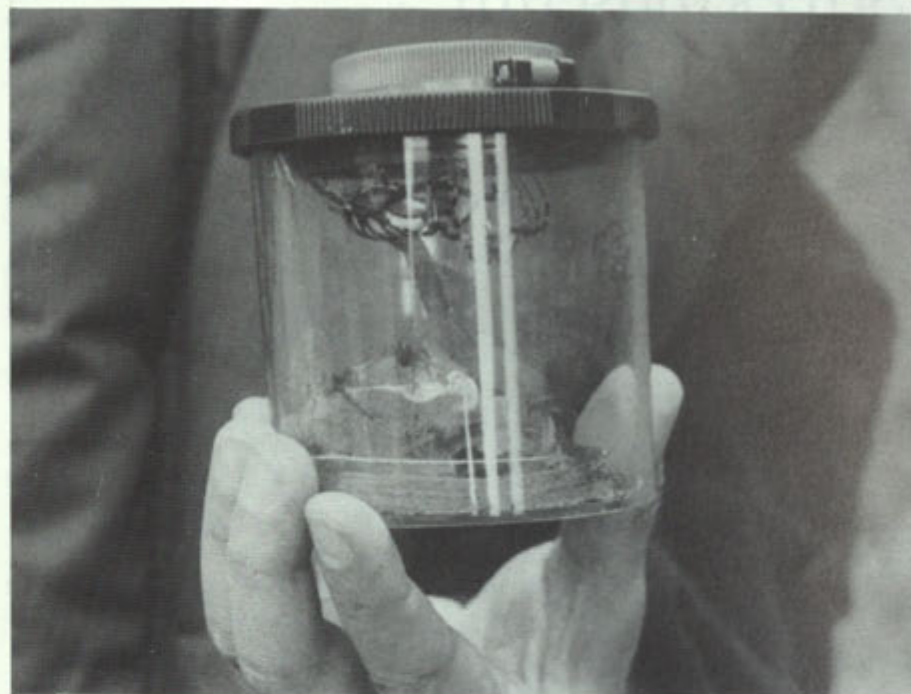
Slechts weinig "mélleger loëker" in de buurt zijn nog in gebruik bij de "blokbrekers". In Sibbe kon de jeugdnatuurgroep zien hoe tegenwoordig het blokbreken in zijn werk gaat. Techniek staat voor niets, dus is de hulp van kettingzagen bij het blokbreken vanzelfsprekend. Alleen het losslaan van de "stoel", een groot blok mergel van ongeveer 1000 kg, gebeurt nog als vanouds. Om in die sfeer te blijven, mocht een aantal kinderen met een beitel een poging doen zo'n groot blok los te wrikken. Onze enthousiaste en gespierde vrijwilligers gaven het al snel op. Dat onze jeugdgroep van aanpakken weet, bemerkten we ook tijdens een Doe Dag. In groepjes togen we 's morgens naar diverse boerderijen in de buurt. Daar moesten de handen uit de mouwen worden gestoken: koeien melken, kalfjes voeren en de stallen schoonvegen. Als beloning kregen ze uiteraard een glas verse melk, zo van de koe.

Het ontluikende voorjaar bezorgt ook de sectie Natuur de kriebels, want de veldwegen rond Groësel en Riëkelt worden dan met hulp van de Jeugd-groep en andere vrijwilligers opgeschoond. De diversiteit en hoeveelheid afval die deze activiteit oplevert, is voor ons aanleiding om meer aandacht te besteden aan het thema milieu. Na een korte milieu-bijbscholing, zijn we met onze speurders op zoek gegaan naar "delicten" in en om Gronsveld en Rijckholt. Op deze speurtocht werden we bijgestaan door de regionale milieupolitie.



Juni 1996. Onze jeugdgroep voor het museum in Luik.

Speuren in de natuur doe je ook als je naar insecten en andere kriebelbeestjes op zoek bent. In het begin is het even wennen; je ziet vrijwel niets, maar met een beetje geduld en oefening zie je steeds meer. En met hulp van



De wespenspin in loeppotje.

een zogenaamd loeppotje en een natuurgids kun je op je gemak deze soms monsterachtige wezentjes, zoals spinnen, snuitkevertjes, mieren en vliegjes bewonderen.

De meest in het oog springende vondst was wel een mooie geel-zwart gestreepte spin. Al snel hadden we deze spin gedetermineerd: de zeldzame wespenspin. Met name het vijftal gevonden exemplaren rond "Wègskeswèg" en "Troompelswèg" deed ons enthousiast worden!

Mochten de weersomstandigheden een keertje tegen zitten, dan is een bezoek aan het Natuurhistorisch Museum altijd aan te raden. Ook bezochten wij met onze jeugdnatuurgroep het Aquarium Dubuisson en het Musée de Zoologie te Luik. Een zaterdagmiddag is beslist te kort om alles te bekijken. Oog hebben voor natuur kent geen tijd en grenzen!

Blijft nog steeds de vraag: Wie maakt wie enthousiast?

Wat maog 't zién ?

Ja, deze keer wel een prijs. Er waren weer diverse reacties en drie inzendingen waren correct. Het afgebeelde voorwerp is een schiethamer of schietmasker, gebruikt door de slager om vee te doden. Vroeger sloeg hij met een hamer een ijzeren pen in de schedel van het dier. Later ontwikkelde men de schiethamer waarvan de werking diervriendelijker was.

Door middel van een luchtdrukpatroon werd de pen in de schedel van het dier geschoten. De patronen waren in drie zwaartes in de handel, en een kleur gaf aan of de patroon lichter of zwaarder was. Voor het schieten van een varken werd de lichte variant gebruikt en voor de stier een zwaardere. Na loting werd Maria Ernon de gelukkige winnares. Zij ontvangt binnenkort van onze sectie een attentie.

Nog even over de nis van het Mariabeeldje uit het vorige nummer. Het Mariabeeldje kregen we van de familie Naus-Schiepers uit Rijckholt. Maar de nis waarin het beeldje staat is gemaakt door Louwke Schiepers, die leefde van 1859 tot 1939 en van beroep timmerman was.

Nieuwe aanwinsten

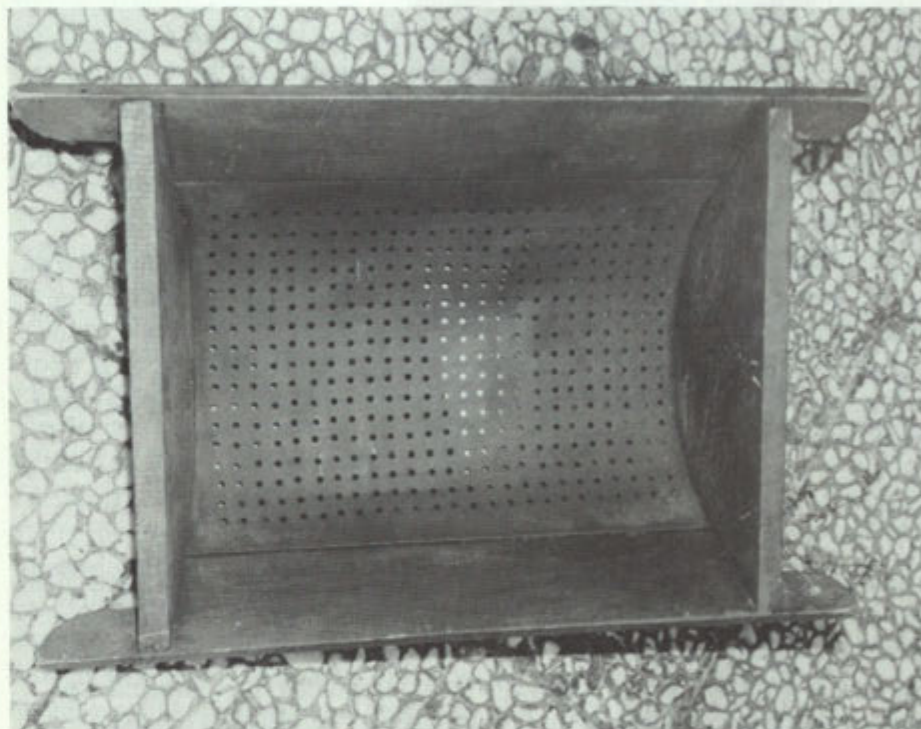
We hebben niet te klagen. Steeds meer mensen weten ons te vinden. De afgelopen periode hebben we weer aardige voorwerpen aan de verzameling toegevoegd.

Een greep uit de diverse schenkingen:

- van Gerrie Janssen: gereedschap uit de nalatenschap van Bèr Starmans;
- van de familie van der Coelen-Waber: keukengerei;
- van Tous Widdershoven: "nne dryvëurder", een soort ploeg;
- van de familie Jo Leenders uit Bruisterbosch: een graanmolentje.

Maar we hebben nog plaats. Vooral voorwerpen die in het huishouden gebruikt werden, kunnen we nog gebruiken. Hoofdzakelijk omdat we in de opslagruimte een tentoonstelling willen inrichten en die afdeling nog niet compleet is.

Verder hebben we nog enkele vrijwilligers nodig die willen helpen bij het inrichten van de tentoonstelling en het onderhoud ervan. Heeft u interesse, neem dan contact op met John van de Weerd, tel. 3556327.



Reacties op het afgebeelde voorwerp:

Postbus 36, 6247 ZG, Gronsveld. Of in de brievenbus van Rijksweg 92, Gronsveld.

John van de Weerd

Van aal en nog get



Gruelles ziet ze vliegen

Het zal niemand ontgaan dat het in onze streek gonst van de activiteiten in de lucht. Uw tuin zit vol met zoemende insecten, kwetterende vogeltjes, en... boven uw tuin de metalen vogels. De lucht boven Gronsveld en Rijckholt zit op alle hoogten vol met vliegtuigen. Op lage hoogte vindt u de sportvliegtuigjes, iets hoger het commerciële verkeer van en naar Luik en Beek. Tussen de 2 en 5 kilometer hoogte het aankomende en vertrekkende verkeer van de luchthavens Keulen/Bonn, Düsseldorf en Brussel. Nog veel hoger zien we het doorgaande luchtverkeer. Hoewel, zien... vaak ziet u van deze toestellen alleen nog maar een streep.

Hoog

De kleine luchtvaart. Kris kras door elkaar, in alle richtingen zijn ze te zien, die sportvliegtuigjes. Vaak zijn ze afkomstig van "Bëk". De piloten van deze toestelletjes vliegen gewoon op zicht, zeg maar van plaats naar plaats. Ze maken gebruik van eenvoudige herkenningspunten. Bijvoorbeeld een autoweg, of een kerktoren. In het controlegebied van Beek is er aantal herkenningspunten waar de piloten zich moeten melden als ze eroverheen vliegen. In onze omgeving is dat Papa bij St.-Pieter en Mike bij Mesch. Uiteraard zijn de piloten van deze toestelletjes ook in het bezit van goede kaarten. De luchtverkeersleiding op Beek zorgt voor de verdere begeleiding. Vóór de Tweede Wereldoorlog was vliegen op zicht de enige mogelijkheid. Ouderen onder ons hebben ze misschien nog gezien: vliegtuigen die de spoorlijn volgden of de Maas. Later kwam de regel dat het te volgen object altijd rechts moest liggen. Het kwam namelijk regelmatig voor dat vliegtuigen frontaal op elkaar botsten. Zeker bij slecht zicht.

Maastricht/Aachen Airport

Zeg maar gewoon "Bëk." Een aantal malen per dag zien we grote verkeersvliegtuigen van en naar Beek over komen. Uiteraard vliegen deze verkeersvliegtuigen niet op zicht. Een ingewikkeld systeem van instrumenten in het vliegtuig en radiobakens op de grond zorgt ervoor dat de piloten altijd de weg vinden. Deze manier van vliegen vindt onder alle weersomstandigheden plaats, 24 uur per dag. Vliegtuigen stijgen en landen altijd tegen de wind in. Door de ligging van de baan op Beek en de opstelling van zo'n radiobaken vliegen bij westen en zuidenwind de meeste vliegtuigen over of vlak langs Gronsveld en Rijckholt. Elke luchthaven heeft zogenaamde vertrekradiobakens. Via deze bakens vliegt men de airways (luchtwegen) binnen. Vliegtuigen die hier over vliegen, vliegen via het radiobaken OLNO (bij Luik) de verschillende airways binnen. Bij oosten- en noordenwind vliegt het binnenkomende verkeer altijd langs en over onze contreien.

Druk zal het op Beek wel nooit worden. Men heeft een aantal vaste klanten waarvan enkele nog steeds met oudere, veel lawaai producerende, vliegtuigen vliegen. Echter vanaf 2002 zijn die alle verboden. De Nederlandse maatschappijen, Transavia, Air Holland, KLM en Martinair hebben moderne, stillere toestellen in hun vloot.

Misschien kunt u zich nog herinneren hoe enkele jaren geleden de Ilyushin IL76 vliegtuigen erg laag over kwamen vliegen. In tegenstelling tot wat de kranten schreven, is de enige reden voor dit voormalige Sovjet-Unie laagvlieg geweld dat onze Russische vrienden nou eenmaal een andere manier van opstijgen hebben. Westerse piloten proberen zo snel mogelijk op hoogte te komen. De Russen willen het liefst eerst op een hoogte van ongeveer 500 meter snelheid maken en dan verder stijgen.

Trouwens, zo gevaarlijk als de lokale kranten schreven was de IL76 ook weer niet. Sinds het in gebruik nemen, midden jaren 60, zijn er slechts 14 van de 850 gebouwde Ilyushin IL76's verongelukt.

Een tip. Als u vanaf Beek naar het zonnige zuiden vliegt, vraag dan bij het inchecken op Beek een raamplaats aan de rechterzijde van het vliegtuig. Als de weergoden u gunstig gezind zijn, heeft u een fraai uitzicht over onze omgeving!



Dit is dan de beruchte IL76 (Ilyushin). Dit toestel botste op 12 november 1996 op een Boeing 747 van Saudia, waarbij 345 mensen omkwamen.

Liège Airport

Luik is in enkele jaren van een klein onbeduidend vliegveld uitgegroeid tot een volwaardige luchthaven. Het grote verschil tussen Beek en Luik is dat laatstgenoemde 24 uur per dag open is (Beek van 6.00 tot 23.00). Het koeriersbedrijf TNT vliegt 's nachts op Luik de deur plat. Als men de landingsbaan in een lijn doortrekt in onze richting, dan komt men precies in Gronsveld uit. Geen wonder dat vliegtuigen van en naar Luik ook hier te zien en te horen zijn.

Hoger

Daar bevinden zich de vliegtuigen die het minst opvallen. U ziet ze als ze het zonlicht reflecteren, vlak voor of na zonsopkomst of zonsondergang, of als ze afsteken tegen hoge sluierbewolking. Dat zijn de vliegtuigen op zo'n 2 tot 5 kilometer hoogte, op weg naar Brussel, Düsseldorf, Keulen/Bonn of Eindhoven. Eindhoven, Brussel en Düsseldorf maken veel gebruik van het

radiobaken OLNO. De Düsseldorfangers vindt u net ten zuidoosten van hier, vliegend in noord-oostelijke of zuid-westelijke richting. Soms, bij drukte, vliegt het uitgaande verkeer recht over onze dorpen heen. Vliegtuigen met bestemming Köln/Bonn vliegen recht over Gronsveld naar het oosten.

Het Brussel verkeer vliegt ofwel recht over ons heen, ofwel net iets ten zuid- westen van ons in een westelijk tot noord westelijke richting. Vaak vliegt men van hieruit in een rechte lijn naar Leuven om daar de landing in te zetten.

Het verkeer van en naar Eindhoven vliegt van zuid naar noord en andersom over onze streek.

Bij slecht weer op of rond een van deze luchthavens ziet u vaak, als het weer hier goed is tenminste, vliegtuigen wel eens rondjes vliegen, wachtpatroon genoemd. U ziet ze vaak hoog beginnen en veel lager eindigen en tenslotte koers zetten naar hun bestemming. Dit gebeurt alleen als het weer aldaar zo slecht is dat veilig landen niet verantwoord is. Als deze situatie te lang duurt zal men moeten uitwijken naar een andere luchthaven. Tenslotte zijn de kwaliteiten van een vliegtuig zonder brandstof dezelfde als van die van een gemiddelde baksteen die u in de lucht gooit.

Hoogst

Het zich tussen de 8 en 15 kilometer hoogte voortbewegend vliegverkeer wordt nogal vaak uitgescholden, getuige deze conversatie tussen een vader en zoontje, gehoord vlak voor aanvang van het vogelschieten van de Grote Bronk van 1988.

"Pap, loor, daoboëve."

"Wat...Ao, dat ês 'nne sjtraaljager".

Toen ik naar boven keek, was daar de lichtblauwe onderkant van een Boeing 757 van de toenmalige Duitse maatschappij LTS te zien, op weg van Hamburg of Bremen naar de Canarische Eilanden.

Vaak worden vliegtuigen in de airways verward met straaljagers. Maar zelden is er een straaljager te zien. En ziet u er eentje, dan ziet u een snel voortbewegende streep die allerlei rare bochten maakt. Ziet u overigens een dikke streep die zich met een zelfde snelheid aan het hieronder uitgelegde airwayspatroon houdt, dan heeft u te maken met een Concorde.

Bijna alle strepen zijn afkomstig van verkeersvliegtuigen. Zo'n streep ontstaat bij het condenseren van het vocht in de uitlaatgassen van het vliegtuig. Net zoals bij koud weer de uitlaat van uw auto ook dampt. Alleen is de temperatuur daarboven iets minder aangenaam, tussen de -40 en -60 graden. Ook de wind kan op die hoogte behoorlijk tekeer gaan. Straalstromen met windsnelheden van 200 km per uur of meer, komen er regelmatig voor. Als zo'n straalstroom dwars op het vliegtuig staat, zal het toestel duidelijk afdrijven van zijn koers.

Wat zijn airways?

Airways zijn luchtwegen waardoor vliegtuigen zich verplaatsen. Deze kunnen zo'n 10 kilometer breed zijn, en zo'n 15 kilometer diep. In principe mogen drie vliegtuigen op dezelfde hoogte in één airway naast elkaar vliegen. Het minimale hoogteverschil met een hoger of lager vliegend vliegtuig is 400 meter. In onze omgeving zijn heel wat airways te zien. In de drukste, boven België komen soms meer dan 1000 vliegbewegingen per 24 uur voor. Er is een airway, speciaal voor de weekends. Het kaartje geeft u een indicatie waar deze airways liggen en hoe ze heten.



Vaak te zien op Beek. B737-300 van Transavia. Wie is er niet mee op vakantie gegaan?



De UB 31 en de UA 5 staan niet op dit kaartje, maar ze zijn van hieruit toch te zien. Ver weg maar toch zo dichtbij. Als u niet in "t Brook" woont, kunt u bij zonsondergang deze van noord naar zuid lopende airways in het westen tot noord-westen duidelijk zien lopen. Als u dit ziet, moet u zich realiseren dat deze airways op 175 tot 200 kilometer ten westen van hier lopen.

Denkt u nu dat boven de airways niets meer is, dan heeft u pech. Onzichtbaar voor het blote oog zijn de Amerikaanse spionagevliegtuigen. Deze scheuren op een hoogte van 25 tot 30 kilometer door de stratosfeer met een snelheid van 4000 kilometer per uur. Met zo'n geavanceerde fotoapparatuur aan boord dat, als u in uw tuin zit, ze precies kunnen zien welk boek u leest of welk merk bier u drinkt. Het is maar dat u het weet. Nog hoger bevinden zich de satellieten, die voor een groot gedeelte de taak van de spionagevliegtuigen hebben overgenomen. Tja, en daarboven...

De airways en de toekomst

Ten tijde van de koude oorlog werden de airways geheel beheerst door de ministeries van defensie. Militaire luchtruimen waren taboe voor burgervliegtuigen. In de praktijk betekende dit veel omvliegen. Nu de koude oorlog voorbij is, zijn al heel wat militaire luchtruimen verdwenen. Verwacht wordt dat binnen enkele jaren alle nog overgebleven militaire luchtruimen opgeheven zullen worden. Met de modernisering van de navigatietechnieken verwacht men dat binnen 40 jaar ook alle airways opgeheven worden. Vliegtuigen zijn dan uitgerust met zo'n verfijnde navigatiesystemen dat, als men van Beek opstijgt, in één rechte lijn naar, laten we zeggen, Los Angeles vliegt. Dit gebeurt nu al vrij regelmatig op de korte afstand (Europese vluchten), zeker in de weekends. Dus geen airways meer boven Gronsveld en Rijckholt, maar vliegtuigen die echt kris kras door elkaar vliegen.

Met dank aan Peter de Zeeuw (Eurocontrol).

Guido Wolfs

Historie



Ich sjiérf mich

Voor deze artikelen reeks heb ik de volgende literatuur geraadpleegd:

Herbillon J, Dictionnaire des noms de famille en Belgique Romane

De Brabandere F, Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk

Johan Winkler, Nederlandsche Familienamen

Hans Bahlow, Deutsches Namenlexicon

Jos Crott/Jo Hoen, Familienamen in Limburg

A.P.L. Paquaij, Geboren, gehuwd en overleden in...

Vrijwel iedereen heeft zich wel eens afgevraagd: hoe kom ik aan mijn achternaam en wat betekent hij?

In de komende afleveringen van Grueles wil ik proberen deze vragen te beantwoorden. Sommige abonnees zal ik echter moeten teleurstellen want van een klein aantal namen heb ik de herkomst (nog) niet weten te achterhalen.

Laten we onze artikelenreeks beginnen met twee hardnekkige fabeltjes uit de wereld te helpen

1. Onze familienamen dateren uit de tijd van Napoleon.

Niet waar. Familienamen bestonden al in de 18^e, 17^e, 16^e en sommige al in de 15^e eeuw. In het begin van de Franse Tijd (voor Gronsveld en Rijckholt was dat 1794) werden de, al eeuwen bestaande, familienamen, bij de instelling van de Burgerlijke Stand, definitief vastgelegd. Toen leefden er echter ook al "vrèigelerre" die het uit balorigheid vertikten onder dwang hun familienaam te laten registreren. Aan zulke hardliners danken we namen als: Naaktgeboren, Dekwaadsteniet en Poepjes, namen die overigens vooral in het noorden van het land voorkomen.

2. Mensen met een Franse achternaam: Dupont, Dupuits, Delahaye, verkondigen soms dat zij van adellijke afkomst zijn of dat zij afstammelingen zijn van Franse generaals uit het leger van Napoleon. We moeten hen teleurstellen. De oorsprong van de meeste Franstalige familienamen hoeft men niet ver te zoeken: ze stammen voor bijna 100 % zeker uit het nabije Waalse land. Uit oude kerkelijke registers blijkt dat er zich in de 17^e en 18^e eeuw een groot aantal Waalse immigranten (pachters) in deze streken gevestigd heeft. De migratie bleef beperkt tot een reis van 30-50 km, ofwel twee dagen lopen. Toch kunt u zich voorstellen dat een verhuizing naar de overzijde van de Frans-Nederlandse taalgrens een radicale breuk betekende met de oorspronkelijke taal en cultuur.

In het begin van onze jaartelling had iedereen slechts één naam. Omdat de leefgemeenschappen klein waren kon men daarmee volstaan. Iets dergelijks bestond nog niet zo lang geleden in onze dorpen, zij het in een iets andere vorm. Vlees werd gehaald "bié Mat", "bié Wöm" of "bié Tefiel", brood "bié Door", "bié d'n Haos" of "bié Fy". Zjeuve kwam schilderen, een glas bier werd gedronken "bié Hellemie" of "bié Frênske" en het paard liet men beslaan "bié Wöm". Ook wist iedereen wie bedoeld werd met: "dy van Bërke", "dy van Zjeu" en "dy vaan Megritsje".

Toen in de Middeleeuwen de gemeenschappen groter werden, groeide de behoefte aan een onderscheid tussen de mensen met een zelfde voornaam. Veel familienamen werden afgeleid van **de roepnaam van de stamvader**: Janssen (zoon van Jan), Jacobs (zoon van Jacob). Als de naam van de moeder binnen de gemeenschap beter bekend was, nam men dié naam aan: Menten (van Clementina), Feys (van Fy (=Sofia). Deze verwijzing naar de moeder kwam in Gronsveld en Rijckholt ook voor: van Triéneke, van Fy, van Megritsje, van Anneke, van Miensje of van Merjan.

Een tweede, zeer belangrijke groep familienamen zijn **de herkomstnamen**: Van Gronsveld (een familienaam die in de buurt van Grote en Kleine Spouwen in België veel voorkomt), Van Eijdsen, Van Maastricht. Soms is de herkomstnaam moeilijk te herleiden en is een grondige topografische kennis van de streek vereist. Zo is de naam Lahaye terug te voeren naar het gehucht La Haye bij Julémont in het Walenland en de familienaam Aldenhoven naar een plaats in de buurt van Aken.

Zoals hierboven reeds vermeld, vinden heel wat Limburgse familienamen hun oorsprong in Wallonië. Naast de reeds eerder genoemde Dupont, Dupuits en

(De)lahaye, kunnen we nog noemen Deliège ("uit Luik"), Prevoo (van Prévot), Hacquier en Damzo (Damoiseau).

Sommige familienamen herinneren nog aan **het beroep of de functie** van onze voorvaders: Pleumeekers (van Pleuchmeekers= ploegenmakers), Mommers (van Momboir = voorgd, zaakgelastigde).

De laatste groep namen herinnert aan **een bezit, een veldnaam, een wapenteken, een uithangbord of aan een lichamelijke of geestelijke eigenschap**. Uithangborden moesten de voorbijgangers iets duidelijk maken. Het is begrijpelijk dat bijv. winkeliers op die uithangtekens voorwerpen of werktuigen afbeeldden die op hun beroep betrekking hadden. Ook herbergen maakten vaak gebruik van uithangborden of gevelstenen. Omdat vóór de Franse Tijd geen huisnummers bestonden, kregen brieven vaak aanduidingen als "In de Swaen", of "In de Koye".

Ik wil in de komende afleveringen van Grueles van ongeveer 400 familienamen van onze abonnees de herkomst te behandelen. We doen dit niet in alfabetische volgorde om te voorkomen dat bijv. de families Van de Weerdt, Waber en Wolfs weer, zoals vaak, als laatste aan de beurt komen. We gaan willekeurig te werk zodat het, naar we hopen, elke aflevering een verrassing is welke familie aan de beurt komt. De spits wordt afgebeten door:

Caelen

De naam Caelen is afgeleid van de koosnaam Kal(le) (Carolus). Verwante namen zijn Cals, Kaelen en Krol(l). In 1807 trouwt Gillis Caelen in Rijckholt met Maria Elisabeth Willems. Hij was afkomstig uit Herkenrade.

Damzo

Damzo is de vernederlandsing van de Waalse naam Damoiseau (=jonker). Damoiseau is een van de meest voorkomende Franstalige familienamen in Zuid-Limburg. De la Haye (La Haye) is de onbetwiste koploper. De naam Damoiseau is afkomstig van een uithangteken aan huizen en gebouwen. In dit geval stond er dus een jonker op afgebeeld. De eerste Damzo die we in Gronsveld tegenkomen is Winandus. Hij kwam uit Maarland en vestigde zich in 1891 in Gronsveld.

Essers

Deze naam is afgeleid van het beroep "esser". Een "esser" was vroeger iemand die assen voor de wielen maakte, een assenmaker dus.

Frambach

De naam is afgeleid van het Waalse "frambohe" (framboos), een vrucht die op het uithangteken van het stamhuis voorkwam. De familie Frambach is een oude Rijkholtse familie. Rond 1735 verhuist een zekere Johannes Frambach vanuit Herkenrade naar Rijkholt. Daar wordt in 1739 Leonardus geboren die in 1762 in Breust trouwt met Elisabeth Weyers. Dit zijn de stamouders van de Rijkholtse familie Frambach. In de 15^e eeuw was een Frambach burgemeester van Maastricht.

Gubbels

Deze naam is afgeleid van de Germaanse voornaam Gobbel (van Godebert, stralend als God). Verwante namen zijn Göbels, Gobbels, Gobels, Geubelle; Guébel en Goppels.

Hayen



Deze naam kan op drie manieren worden verklaard: 1. Afgeleid van de Germaanse voornaam Haio. 2. Afgeleid van de voornaam Hadewig. 3. (en de meest waarschijnlijke) Van de plaatsnaam Hayen bij Dolembreux in de provincie Luik. Verwante namen zijn: Haye, Hay(ens), Heye en Heyink. In 1896 trouwt Wilhelmus Julianus (Zjul) Hayen (geb. 1867 in Alken (B) en wonende te Termaar (Margraten) in Gronsveld met Joanna Maria Cornelia Lebens.

Jochems

Ontleend aan Jochem, roepnaam voor Joachim. Verwante namen zijn: Jochim, Jochoms, Jochums en Jockems.

Joskin

Van Josse, Jost of Joost, roepnamen voor Jodocus of Judocus. Verwante namen zijn: Joesten, Joosten, Josten, Josquin en Jusgen.

Kuipers

Een van de vele beroepsnamen. De kuiper was, naast de smid, een van de belangrijkste ambachtslieden van het dorp. Hij vervaardigde en repareerde alle soorten vaten en tobben. Enige van de vele variante namen zijn: Cuypers, Cuppers, Cuppen, Kuiper, Cueper en Keuben.

Op den Oordt

Naar de woonplaats "op de Oord", het uiteinde van het dorp. Verwante namen zijn Oppenort, Openort en Opgenoort.

Partouns

Deze familienaam heeft een wel heel vreemde verklaring. Hij staat in verband met het Oud-Franse woord "pardoun" dat "angelusklok" betekent. Tijdens het geklep van deze klok kon men een aflat (vergeving, pardon) verdienen. De naam Partouns is de beroepsbijnaam voor de luider van de z.g. pardoenklok. Verwante namen zijn o.a.: Pardon, Pardoën, Pardoms, Paradoms, Perdon Parthoens, Pordon en Van Paridon.

Schrijnemaekers

Een beroepsnaam voor de schrijnwerker. Hij vervaardigde kasten en meubels. Verwante namen zijn: Schreinemaker, Schreinemakers, Schreiner en Schrijnemeekers. De stamvader van de familie, waar alle, in Gronsveld, Rijkholt en Maarland wonende Schrijnemaekers van afstammen, was

Michael die in 1695 in Gronsveld werd geboren. Een uitvoerige stamboom van deze familie is, zolang de voorraad strekt, te verkrijgen bij de samensteller van dit artikel.

Tillie

Twee mogelijkheden: 1. Afgeleid van een van de vrij talrijke plaatsen in België en Frankrijk die deze naam dragen. 2. Misschien een dialectische vervorming van het Oud-Franse "tellier" = lakenwever.

Vranken

Van de Germaanse voornaam Franco: de vrije, de stoutmoedige. Verwante namen zijn o.a.: Vrancken, Francken, Franssen, Frencken, Franck, Vrencken, Vrans en Wrincq.

Weyers

In verband staand met het Middelnederlandse woord "weyen" dat "doen grazen", "weiden" betekent. De "weyer" was de beroepsnaam voor de herder of de koewachter. Verwante namen zijn: De Weyer, Wyers en Weir.

Wijkmans

Twee mogelijkheden: 1. Afgeleid van de Germaanse voornaam Wicmannus (strijdbaar man) of 2. Van de familienaam Van Wijk. Verwante namen zijn o.a.: Wijkman en Weikman.

Gilles Jaspars

Copyright Stichting Grueles.

Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld. Tel. 043-408 / 4081575.

Abonnementen-administratie: Rijksweg 86a. Tel. 043-4081662.

U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door f 22,50 over te maken op Rabobank Gronsveld, rek.nr. 11 75 15 000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers f 6,75.